

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi pōli. Veljajo v tiskarnici jemaje za celo leto 3 gld. 40 kr. za pol leta 1 gld. 70 kr. za četrt leta 90 kr pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gld., za pol leta 2 gld. 10 kr., za četrt leta 1 gld. 10 kr.

V Ljubljani 10. decembra 1890.

Obseg: Sušilnica za razne kmetijske pridelke. — Ivan Nikolič Teréščenko. — Vrtnarske grablje. — Razne reči. — Vprašanja in odgovori. — Zemljepisni in narodopisni obrazi. — Naši dopisi. — Novičar.

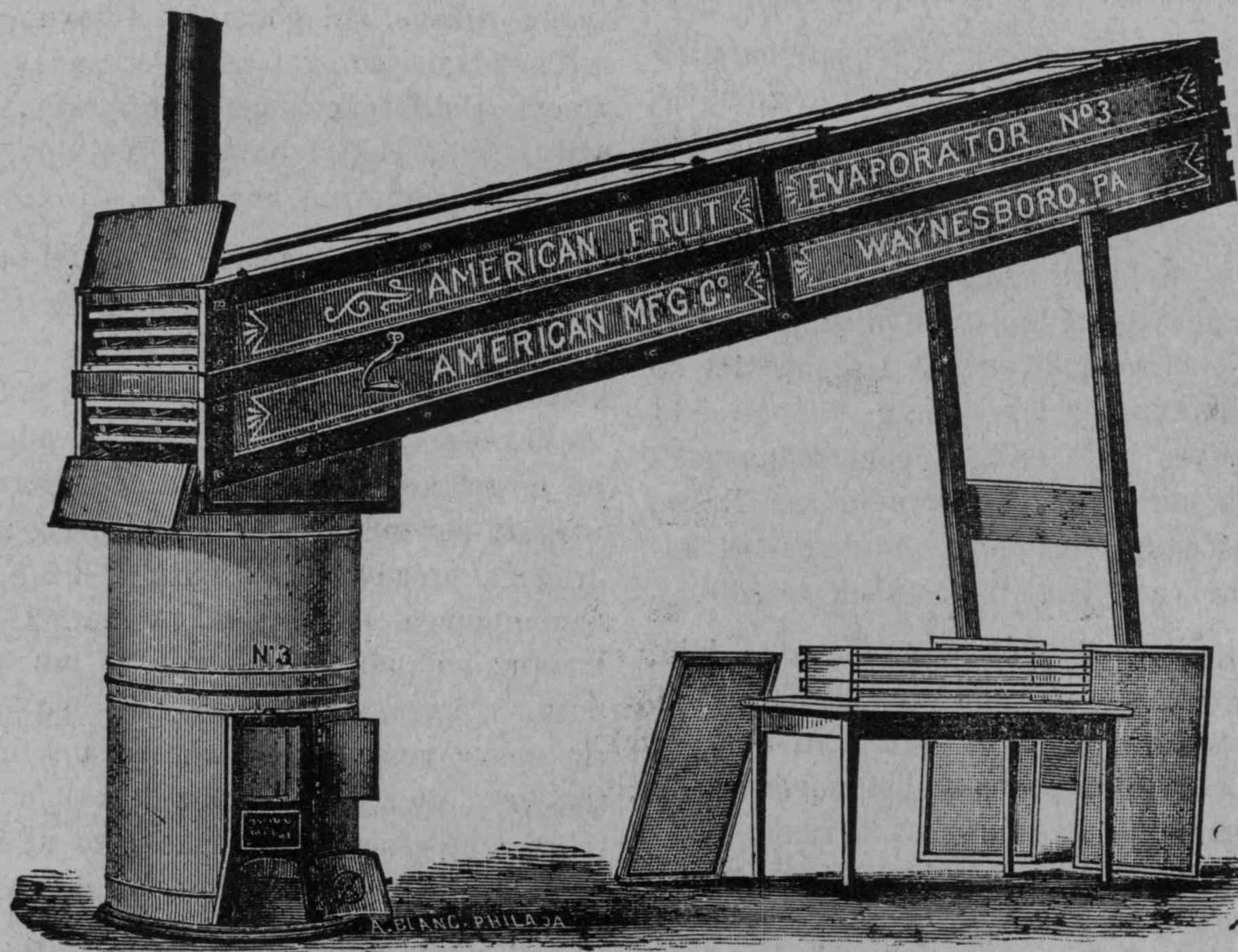
Gospodarske stvari.

Sušilnica za razne kmetijske pridelke.

Američani so nam pokazali v marsikateri reči, kako ravnajmo, da naše pridelke laže razpečamo. Zlasti v sušenju sadja, zelenjadi, krompirja, pese itd. so oni toliko napredovali,

da so s svojimi pridelki naše kar zatrli, in to celo po naših krajih. Dosegli so pa to z izvrstnimi sušilnicami. Naše sušilnice, posebno pri kmetovalcih, bile so večinoma tako narejene, da se je mislilo sušiti le z veliko vročino. To je pa zelo napačno mnenje, ker sadje itd. se ne suši z veliko toploto, ampak s hitro menjavo zraka okoli reči, ki naj se suši, in toplota ima le namen, sušenje pospeševati. Američani so pa svoje sušilnice tako sestavili, da gorak zrak hitro po njih kroži, in so tako dosegli zelo hitro sušenje in ob enem lep izdelek. V prejšnjih letnikih smo o takem sušenju že mnogo pisali in tudi priobčili po-

pise in podobe ameriških sušilnic. Danes donajmo pa našim čitateljem v podobi 1. narisano ameriško sušilnico po Ryderjevi sestavi. Ta sušilnica sestoji iz peči, v kateri pogori prav malo kuriva in v kateri je smeti žgati tudi premog, ker dim ne prihaja prav nič v dotiko s sadjem. Na to peč je pritrjen primerno visok in širok ter zelo dolg zaboj, ki je predeljen v spodnji in gornji del. V zaboji so štiri vrste les, in sicer dve vrsti zgoraj in dve vrsti spodaj. Kadar je peč zakurjena in uže dobro zgreta, vdenete se v spodnji del dve lesi druga vrh druge, in sicer naloženi s sadjem ali sploh z rečjo, ki jo hočemo posušiti. Kadar je to narejeno, zapro se vratca hitro. Čez nekaj časa pomaknite dve lesi naprej in vdeni dve drugi. Tako ravnaj vedno. Kadar si uže več les položil v sušilnico, prideta prvi dve na konec, tedaj

Podoba 1.

pa odpri tamkaj vrata, vzemi prvi dve ven ter ji preloži v vrhni predal. Sedaj vedno vlagaj spredaj v spodnji predal lese s svežim sadjem, vzadaj pa jih prelagaj iz spodnjega predala v zgornjega, in kadar si jih uže to-

liko vložil, da pridejo lese zgornjega predala spredaj nad peč, lahko jih tam snemaš, ker je na njih sadje posušeno. Delo v teh sušilnicah je toraj nepretrgano. Kako hitro lahko lese vlagaš, to je zavisno od sadja, od velikosti sušilnic ter ti izkušnja pokaže. Navadno se vložita vsakih 10 minut dve novi lesi s svežim sadjem, in kadar je cela sušilnica v delu, snameta se ob enem pri vsakem vlaganju tudi dve lesi s posušenim sadjem. Take sušilnice izdelujejo s 14 do 105 les, ter stoje od 80 do 800 gld. Lahko pa jih je tudi doma narediti, in to gotovo najmanj dvakrat ceneje.

Ivan Nikolič Teréščenko,

uzoren ruski domoljub.

Ravno danes, 1. novembra, odprla se je v vasi Iskrikovščini, Sumskega ujezda, Harkovske gubernije v Rusiji kmetijska šola s triletnim učnim tečajem. Ni je ustanovilo rusko upraviteljstvo, ni je ustanovila deželna niti kaka družba, nego ustanovil jo je blagi dobrotnik prostega naroda, g. Ivan Nikolič Teréščenko. Velikansko poslopje s prekrasno arhitekturo, kjer se je nastanila ta šola, ni podobno šoli, nego krasnemu gradu. Šola ima namen, kakor govori pred menoj ležeče „Objavljenje“: „razprostranjati v prostem narodu najvažnejše znanje o poljedelstvu, živinoreji, zelenjadarstvu in sadjarstvu, pa tudi o rokodelstvih, ki so v tesni zvezi s kmetijstvom, na pr. o stolarstvu, ključarstvu, kovaštvu“ itd.

V šolo se vsprejemajo dečki, ki so končali narodno šolo in so stari vsaj 14 let; za take pa, ki ne znajo ni čitati ni pisati, pa je pripravljalen razred, ki traja dve leti in v katerega vstopajo dečki, ki so stari vsaj 12 let. Ti poslednji učili se bodo toraj v tej kmetijski šoli 5 let, prvi pa 3 leta. Šola je vzelo v svoje področje ministerstvo državnih posestev (ministerstva poljedelstva zdaj v Rusiji ni.). Učili se bodo dečki zastonj. Pa še več: tudi hrano, stanovanje, obleko, knjige in potrebno orodje, z eno besedo, vse bodo imeli učenci od gospoda Teréščenka, in ostaja jim le ena skrb: učiti se. Razen tega je gospod Teréščenko vložil pri ministerstvu kapital, ki ima na večne čase jamčiti obstanek te šole.

Stariši in jerobi, ki oddado svoje otroke v to šolo, morajo se samo zavezati, da ne bodo vzeli otrok iz nje, dokler ne dovrše uka. Ob svobodnih urah učili se bodo učenci praktično v velikanskem posestvu ustanovnikovem, kjer se jim bodo pokazavala in objasnjevala razna kmetijska orodja in stroji in jih bodo izkušeni učitelji učili, kako se prideluje ta ali ona rastlina, kako se ravna z živino itd. Število učencev ni omejeno, kdor pride, vsakemu so vrata odprta. Vlada je dovolila, da bodo učenci, kateri dovrše to šolo, v vojakihi služili dve leti manj, nego bi morali.

Kdo pa je ta Ivan Nikolič Teréščenko? Njegov ded je bil prost kmet, pa bistre glave; umrl je pred

nekaj leti. Nekoliko tisočakov se je pridobil ob krimski vojski, in iz teh tisočakov so njega trem sinom narasli milijoni. V Rilskem, v Gluhovskem, v Sumskem ujezdu in po drugih vidite tovarne in posestva Teréščenkov. Za njegove velikanske darove domovini dal je ruski car uže otcu plemstvo, ali mož je ostal prost trgovec do svoje smrti. Sinovi so šli po stopinjah očetovih. On je dajal državi tisoče, oni pa uže milijone. Eden iz njih, Semen Artemjevič, osnoval je ob svojih stroških gimnazijo, bolnico in sirotišče v Gluhovu, ki so največa in najlepša poslopja tega mesta; ravno tako radodarna je roka Nikole Artemjeviča. Ivan Nikolič je sin tega poslednjega. Pri vsem svojem velikanskem bogastvu pa so vsi Teréščenki popolnoma priprosti ljudje in dostopni vsakemu, kdor ima do njih kako željo. Ded je bil prost kmet; njih tega ni sram, celo ponosni so na to. In kmetu, ubogemu kmetu zidajo gimnazije, bolnice, kmetijske šole s kapitalom na večne čase! Toko si stavijo spominke, katerih zob časa ne more razglodati.

Mnogi otroci ubogih „mužikov“ bi se radi učili, pa dal Bog, da bi bilo danes jesti kaj, za jutrnji dan pa naj Bog skrbi. Ivan Nikolič jim daje obleko, živež, stanovanje, knjige, učitelje na cela tri leta, oziroma pet let, a za sebe zahteva le eno: učite se!

Ali ni tak mož vreden, da ga poznajo tudi Slovenci? Ali ni on primer pravega domoljuba, domoljuba, kateremu je pri srci najprej blaginja ubogega, prostega naroda? Prosti narod, kmet — to je podloga in steber vsake države. Blagostanje državno ne tiči v britkem meči zmagovitega vojskovodje, ampak v plugu skromnega kmeta. Dobrotnik kmetu je pravi dobrotnik domovini, ožji in širji. Taki dobrotniki bodo na veke večne zapisani v knjigo zgodovine narodove.

Res je, Slovencem Bog ni dal milijonarjev. Pa nam jih tudi treba ni, ker nas je malo. Slovencem bode pomagano, ako bode mnogim gorelo srce tako za ubogega kmeta, kakor gori mnogokratnemu milijonarju Teréščenku za ruskega „mužika“. Ni ga zavednega Slovenca, ki bi ne mogel kolikor si bodi storiti za kmeta. Kdor si more utrgati par goldinarjev, naj stori to; kdor ne more, naj drugega pregovori in prepriča. Kdor ne čita sam kmetu namenjenega lista, naj ga naroči znanemu ubogemu kmetu; naj uči kmeta, kam se mu je obrniti, koga naj posluša, kako naj ravna, da bod živel bolje. Večina slovenske gospode je kmetskega rodú. Naj obrne oči v tist kraj, kjer ji je tekla zibelka, in videla bode, koliko tolažbe in veselja jej prinese to domoljubje, ki je prva in edina podloga vsakemu drugemu.

Rojaki! Novo leto je pred vrati: posnemajte vsakdo po svoji moči moža, o katerem pišem. Zjedinite se v družbi, ki vse svoje moči posvečuje našim otcem in bratom: v c. kr. kmetijski družbi!

Prof. M. Hostnik.